ABH-2078 Seat No. ______

M. A. (Sem. III) Examination

November / December - 2016

Sanskrit : CC-302

(ઋગ્વેદ મં.–૩ ૧ तः २५, सूक्त, निबंध અનસીન)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

१ કોઈ પણ ત્રણ મંત્રોને અનુવાદ સહિત સમજાવો : १४

(१) अपां गर्भं दर्शतमोषधीनां
वना जजान सुभगा विरुपम् ।
देवासश्चिन्मनसा सं हि जग्मुः
पनिष्ठं जातं तवसं दुवस्यन् । (३–१–१३)

(२) सप्त होत्राणि मनसा वृणाना इन्वन्तो विश्वं प्रति यन्नृतेन ।
नृपेशसो विदथेषु प्र जाता अभीइमं यज्ञं वि चरन्त पूर्वी ॥ (३–४–५)

(३) युवा सुवासाः परिवीत आगान् स
उ श्रेयान् भवति जायमानः ।
तं धीरासः कवय उन्नयन्ति
स्वाध्यो ३ मनसा देवयन्तः ॥ (३–८–४)

(४) आ होता मन्द्रो विदथान्यस्थात्सत्यो
यज्वा कवितमः स वेधाः ।
विद्युद्रथः सहसस्पुत्रो अग्निः शोचिष्केशः
पृथिव्यां पाजो अश्रेत् ॥ (३–१४–१)

(५) अयं सो अग्निर्यस्मिन्सोममिन्द्रः
सुतं दधे जठरे वावशानः ।
सहस्रिणं वाजमत्यं न सप्तिं
ससवान्त्सन्त्स्तूयसे जातवेदः ॥ (३–२२–१)

२ કોઈ પણ બે ગદ્યખંડોનું ભાષાન્તર કરો : १४

(१) सखे पुण्डरीक । सुविदितमेतन्मम । केवलमिदमेव पृच्छामि, यदेतदारब्धं भवता किमिदं गुरुभिरुपदिष्टम् । उत धर्मशास्त्रेषु पठितम्, उत धर्मार्जनोपायोऽयम्, उतापरस्तमसां प्रकारः उत स्वर्गमनमार्गोऽयम्, उत व्रतरहस्यमिदम्, उत– मोक्षप्राप्तियुक्तिरियम्, अहो स्विदन्यो नियमप्रकारः । अप्रबुद्ध ईवानेन मन्मथहतकेन उपहासस्पदतां नीयमानमात्मानं नावबुद्धसे, मूठो हि मदनेनायास्पते ।

(२) तेन ''कात्वम्'' इति, पृष्टा सा कलकण्ठस्वनेन मन्दमन्दमभाषत, 'भूसुरोत्तम अहमसुरोत्तमनन्दिनी कालिन्दी नाम । मम पिताऽस्य लोकस्य शासिता, महानुभावो निजपराक्रमा सहिष्णुता विष्णुना दूरीकृतामरे समरे यमनगरातिथिरकारि तद्वियोगे शोकसागरमग्नां मामवेक्ष्य कोऽपि कारुणिका सिद्धतापसोऽभाषत,' बाले, क्रश्चिद्दिव्य–देहधारी मानवो नवो वल्लभस्तव भूत्वा सकलरसातल पालयिष्यति, इति । तदादेशं विशम्य धनशब्दोन्मुखी चातकी वर्षागमनमिव तवावलोकनकङ्क्षिणी चिरमतिष्ठत् ।

(३) यथा हि कूर्मस्याङ्गनि कूर्मशरीरे निविशमानानि तिरोभवन्ति निःसरति, याविर्भवन्ति, न तु कूर्मस्तदुङ्गान्युत्पद्यन्ते–प्रध्वंसन्ते वा, एवमेकस्याः मृद सुवर्णस्य वा घटमुकुटादयो विशेषाः निःसरन्ति आविर्भवन्त उत्पद्यन्त इत्युच्यन्ते, निविशमाना–स्तिरोभवन्तो विनश्यन्तीत्युच्यन्ते, न पुनरसतामुत्पाद्यः सतां वा निरोधः । यथा कूर्म स्वावयवेभ्यः संकोच विकासिभ्यो न भिन्नः एवं घटमुकुटादयोऽपि मृत्युवर्णादिभ्यो न भिन्नाः ।

૩ (અ) ગમે તે એક સંસ્કૃત ભાષામાં નિબંધ લખો : ૭

(૧) संस्कृतभाषायाः अभ्युन्नत्यै अस्माकं कर्तव्यम् ।

(૨) विश्वशान्तिः समस्या उपायश्च ।

(બ) ગમે તે એક વિશે ટૂંકનોંધ લખો : ૭

(૧) વૈદિક હેત્વર્થ કૃદંત

(૨) અગ્નિદેવ.

૪ આપ્રીસૂક્તનાં લક્ષણો જણાવી આપ્રીદેવો વિશે નોંધ લખો. ૧૪

અથવા

૪ ઋગ્વેદ (૩-૧) સૂક્તનું રસદર્શન કરો. ૧૪

૫ કોઈ પણ સાત પ્રશ્નોના જવાબ બે-ત્રણ વાક્યમાં આપો : ૧૪

(૧) વેદાંગો કેટલા અને કયા કયા છે જણાવો ?

(૨) ઋગ્વેદમાં કયા મંડળોને કુળમંડળ કહેવામાં આવે છે ?

(૩) ઋગ્વેદ સંબંધી ઉપનિષદો કયા છે ?

(૪) વૈદિક સ્વર કેટલા, કયા કયા છે ?

(૫) તૃતીય મંડળમાં કેટલા અનુવાક છે ?

(૬) વેદને શ્રુતિ શા માટે કહેવામાં આવે છે ?

(૭) સંહિતા પાઠમાંથી પદો છૂટા પાડી કયા મુનિએ પદપાઠ તૈયાર કર્યો છે ?

(૮) વૈદિક છંદોના નામ જણાવો ?

(૯) ઋગ્વેદને ભારતીય સાહિત્ય અને ધર્મનો દસ્તાવેજ કોણ માને છે ?

(૧૦) પ્રત્યેક મંડળમાં વિભાજન કેવી રીતે કરવામાં આવ્યું છે ?

(૧૧) વેદ શબ્દની વ્યુત્પત્તિ જણાવી, વેદ કેટલા અને કયા કયા છે ?

(૧૨) આપ્રી સૂક્તમાં કઇ ત્રણ દેવીઓની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે ?